

Megemlékezés

KÖRÖS ENDRE

1927 – 2002

2002. február 18-án, életének 75. évében elhunyt *Kőrös Endre*, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszékének professor emeritusa.*

Váratlanul, minden előjel nélkül távozott körünkből. Dolgozószobájának asztalán álló naptárában olvashatók a február végén és március elején esedékes programokra, feladatokra vonatkozó bejegyzések: február 18-án, halála napján, egy akadémiai doktori védés elnöke lett volna, 19-én az MTA Kémiai Osztályának ülésén kellett volna részt vennie, 20-ára vizsgáztatás volt beütemezve, a következő hétfőn a Kémiai Doktori Iskolák akkreditációját végző bizottság ülésén lett volna előterjesztő. Fizikailag és szellemileg is aktív volt élete legutolsó napjáig. Értékes, alkotó élet adatott meg számára. Sokat vállalt és sokat teljesített. Nehéz lesz pótolni Őt!

* Az MTA Kémiai Osztálya elnökhelyettesének búcsúztató beszéde, 2002. márc. 8.

Tudományos pályájának, oktatási tevékenységének, kollégáihoz, munkatársaihoz való viszonyának egy-egy mozzanatát, jellemzőjét idézem fel most, amikor búcsúzásként emlékezem életútjára. Tudományos és oktatói karrierje – *Schulek Elemér* professor úr kiválasztottjaként – 1949-ben kezdődött az ELTE Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszékén, ahol 53 éven át volt a TTK Kémiai Tanszékcsoportjának elismert és megbecsült kutató-oktató professzora. Példaképétől, Schulek professzortól tanulta meg a tudomány szeretetét és tiszteletét, a tudomány művelésében való igényességet, Tőle örökölte a gyógyszerészképzés iránti megkülönböztetett vonzódását is.

Az egyetemi oktatást kiemelkedő fontosságú feladatának tekintette. Évtizedeken át volt előadója a gyógyszerészhallgatók számára tartott Általános és Szervetlen Kémia főkéllégiumnak, és állított össze speciálkéllégiumokat vegyész, gyógyszerész, biológus, valamint tanárszakos hallgatóknak a komplexkémia, az extrakciós analitikai módszerek, a radioizotópok alkalmazása, a donor-akceptor kölcsönhatások, a periodikus reakciók és a bioszervetlen kémia témaköréből.

Az összesen 106 szemeszteren át végzett oktatómunkájának köszönhetően ma több ezer egykori tanítványa dolgozik szerte az országban és külföldön. Gyógyszerészek és vegyészek generációi számára maradnak emlékeztetések színes és világos stílusban, modern tartalmú előadásai, ma is biztos tudás forrásai az általa írott tankönyvek, egyetemi jegyzetek.

Több mint félévszázadot átívelő kutatói pályáján a kémia több területén alkotott maradandót. Nevéhez fűződik a *komplexomet-*

riás titrálás bevezetése a magyarországi analitikai kémiai kutatásba és oktatásba, az *asszociációs sajtókatalízis* fogalmának bevezetése az izotópcseré reakciók kinetikájának értelmezésébe, az *ionszelektív elektródok* alkalmazása periodikus reakciók mechanizmusának kutatásában. Nemzetközi hírét 1972-ben, az oszcillációs kémiai irodalomban alapvető eredményként hivatkozott *Field-Körös-Noyes-mechanizmus* egyik kidolgozójaként alapozta meg. A mechanizmust tárgyaló közlemény csaknem 700 hivatkozással elnyerte a *Citation Classics* kitüntető címet. Az ezt követő 30 évben elért újabb szakmai sikerek tovább növelték tekintélyét belföldön és külföldön egyaránt. Mutatói ennek az 1972 és 1990 között Angliában, Japánban, Indiában, az USA-ban és Spanyolországban szervezett előadó körutak és a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választása 1990-ben. Tevékenységének egyik legjelentősebb eredménye volt egy olyan tudományos iskola létrehozása, amelynek eredményeit hazai és nemzetközi fórumokon egyaránt elismerik.

Körös Endre a hazai egyetemi és tudományos közélet aktív szereplője volt: 20 éven keresztül elnöke a Magyar Kémikusok Egyesülete Komplexkémiai Szakcsoportjának, 1986 és 1990 között vezetője az ELTE Kémiai Tanszékcsoportjának, tagja az MTA Felügyelő Bizottságnak, Fizikai-Kémiai és Szeretlen Kémiai Bizottságnak, a Környezeti Kémiai Bizottságnak, 4 éven át elnöke az OTKA Kémia I. Zsúrijének.

A gyászoló család mellett, halálával legnagyobb veszteség az ELTE Szeretlen és Analitikai Kémiai Tanszék kollektíváját, közvetlen munkatársait érte, akik nap mint nap élvezhették derűt sugárzó jelenlétét, töretlen érdeklődését mind kollégáinak egyéni sorsa, mind szakmai tevékenysége iránt. Munkatársaihoz fűződő kapcsolatát kölcsönös tisztelet és szeretet jellemezte. Felejthetetlen azoknak az összejöveteleknek bensősé-

ges hangulata, amelyeken valamelyikük születésnapját, névnapját vagy éppen tudományos sikerét ünnepeltük. És emlékezeteink maradnak az élet minden területét érintő hétköznapi beszélgetéseink is. Problémáink megoldásában biztos támaszt jelentett műveltsége, tájékozottsága, kritikai érzéke, és nehezen nélkülözünk ember- és helyzetismereten alapuló tanácsait és véleményeit.

Körös Endre hivatalosan az Eötvös Loránd Tudományegyetem Kémiai Tanszékcsoportjának professzora volt, de szoros oktatási kötődés fűzte a Semmelweis Orvostudományi Egyetem, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, a Veszprémi Egyetem, a Pécsi Egyetem, a Szent István Egyetem (azelőtt Kertészeti Egyetem) kémiai egységeihez, tudományos kapcsolatot ápolt a Debreceni Egyetem és Szegedi Egyetem több oktatójával is.

Sokrétű és eredményes életútját számos egyetemi, kormánykitüntetés és nemzetközi elismerés dicséri. Körös Endre az ELTE Tudományos Díj, a Széchenyi Díj, a Magyar Köztársaság Középkeresztje kitüntetettje, a Schulek Emlékérem és a Winkler Emlékérem birtokosa. Az MTA rendes tagsága mellett az Európai Akadémiának is választott tagja volt. Elismertsége halálában is tapasztalható volt: a szomorú hír hallatán a világ számos országában élő tudóstársai, barátai és tisztelői fejezték ki levélben és táviratban együttérzésüket, méltatták a tudományos világban betöltött meghatározó szerepét.

Körös Endre biológiai értelemben eltávozott közülünk. Munkájának eredménye, művei, írásai velünk maradnak, és nem feledjük udvarias hangját, jellegzetes szelíd mosolyát. Szeretettel és tisztelettel őrizzük emléket az Magyar Tudományos Akadémia falai között, az egyetemi katedrán, a laboratóriumban – és a szívünkben.

Orbán Miklós

az MTA lev. tagja, tszv. egy. tanár, ELTE
orbanm@ludens.elte.hu